♦ *Naxçıvan Muxtar Respublikası — 80*

Qədim və məğrur Naxçıvan diyarı Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsidir

Telman ƏLİYEV, "Xalq qəzeti"

● İyirmi il bundan əvvəl Naxçıvan Muxtar Respublikasının 60 illik yubileyinin təntənəli şəraitdə keçirildiyi günləri xatırlayıram. Yubiley münasibətilə yenicə istifadəyə verilmiş Uşaqların bədii tərbiyəsi evinin geniş və işıqlı salonuna toplaşan 1200 nəfərdən çox adam çıxış edənləri, bu tarixi hadisə münasibətilə təbrik sözü söyləyənləri gurultulu alqışlarla, minnətdarlıq hissi ilə qarşılayırdı.

Bakıdan gələn yüksək səviyyəli qonaqlarla yanaşı, rəyasət heyətində əyləşmiş Dağlıq Qarabağ Vilayət Partiya Komitəsinin birinci katibi Boris Gevorkov da təbrik nitqi söylədi. Onun çıxışının əsas məqamlarını cib dəftərçəmə qeyd etdim. 1984-cü ilin noyabr ayında səslənən həmin çıxışda B. Gevorkov deyirdi:

— Tarixin yaşı müqabilində 60 il qısa bir andır. Lakin bu müddətdə Naxçıvan zəhmətkeşləri Azərbaycanın tərkibində ölkə xalqlarının vahid qardaşlıq ailəsində əsrlərə bərabər bir yol keçmişlər. Naxçıvan Muxtar Respublikasının bugünkü simasını texnikanın son nailiyyətləri əsasında təchiz edilmiş çoxlu sənaye müəssisəsi, sənaye təməli üzərinə keçirilən yüksək dərəcədə inkişaf etmiş kənd təsərrüfatı olmadan təsəvvür etmək mümkün deyildir. **Azərbaycan mədəniyyətinin Əcəmi, Cəlil Məmmədquluzadə, Hüseyn Cavid, Məmməd Səid Ordubadi kimi görkəmli nümayəndələrini yetirmiş xalqın istedadı tamamilə parlamışdır.**

Sovet Azərbaycanın tərkibində iki muxtar vahidi — Naxçıvan MSSR ilə DQMV-nı sarsılmaz qardaşlıq və dostluq telləri birləşdirir. Bu əlaqələr həm ata-babalarımızın qədim ənənələrindən, həm də kommunizm uğrunda mübarizədə vəzifələrimizin, mənafeyimizin və məqsədlərimizin birliyindən irəli gəlir. Dağlıq Qarabağın zəhmətkeşləri Naxçıvan MSSR-in 60 illiyini öz böyük, fərəhli bayramı kimi qarşılayırlar. Onlar naxçıvanlıların nailiyyətlərinə səmimi qəlbdən sevinir, qarşıda duran vəzifələrin yerinə yetirilməsində onlara yeni müvəffəqiyyətlər arzulayırlar.

Dağlıq Qarabağın rəhbərindən sonra tribunaya qalxan Ermənistan KP Ararat Rayon Komitəsinin birinci katibi H. Minasyan dedi:

— Nümayəndə heyətimizin üzvlərinə böyük bir şərəf — Sovet Ermənistanın zəhmətkeşləri adından Naxçıvan əməkçilərini əlamətdar yubiley — muxtar respublikanın yaradılmasının 60 illiyi münasibətilə təbrik etmək şərəfi nəsib olmuşdur. Bu böyük bayram günündə biz sizin sevincinizə qardaşcasına şərik oluruq. **Erməni və Azərbaycan xalqları əsrlər boyu həmişə bir yerdə olmuş, bir-birinə arxalanmış, kömək əli uzatmışlar. Onlar işıqlı gələcək uğrunda çiyin-çiyinə mübarizə aparmışlar... Babalarımızın münbit torpağa səpdiyi qardaşlıq toxumları qüdrətli cücərtilər vermişdir, hər cür sınaqlar və fırtınalar onlar üçün qorxulu deyildir.**

Bədnam qonşularımızın riyakarlığına, ikiüzlülüyünə, xəyanətkarlığına yaxşı bələd olan naxçıvanlılar erməni nümayəndələrinin boğazdan yuxarı deyilən sözlərinə bir o qədər də inanmırdılar. Ona görə ki, elə həmin yubiley ərəfəsində başabəla Zori Balayanın bir qrup rus telejurnalistini aldadaraq Naxçıvana gətirməsini, muxtar respublikanın ərazisinin ermənilərə mənsubluğunu iddia edən kadrlar çəkdirdiyini və bundan duyuq düşən təhlükəsizlik orqanları tərəfindən həbs olunmalarını yaxşı xatırlayırdılar. O vaxt Moskva işə qarışdı, ermənilərin müdafiəsinə qalxanların yüksək eşalondakı havadarlarının köməyi ilə onlar məhbəsdən azad edildilər.

Azərbaycan artıq 17 ildir ki, Dağlıq Qarabağ düyünü deyilən ağrılı bir problemini yaşamaqdadır. Bu problem tarixi həqiqətdir, günümüzün reallığıdır. Dağlıq Qarabağ probleminin həlli ilə bağlı proseslərin Azərbaycanın ədalətli mövqeyinə doğru istiqamət alması erməniləri vəlvələyə salıb. Buna görə də onlar Azərbaycanın başını daha bir problemlə — Naxçıvan problemi ilə qatmaq istəyirlər. Əslində, bu, onların əzəli arzusu olub.

Hələ 1987-ci ilin martında ABŞ-da "Naxçıvanı Ermənistana birləşdirmək təşkilatı" yaradılmışdı. Bu mənfur niyyəti həyata keçirmək məqsədilə təşkilat Amerikada və digər xarici ölkələrdə yaşayan ermənilərə müraciət edərək imza toplamış və o vaxtkı SSRİ rəhbərliyinə təqdim etmişdi. Erməni tarixçiləri və millətçiləri isə Naxçıvanla bağlı ərazi iddialarını daha da gücləndirmiş, tarixi həqiqətlərə kölgə salan ideyaların təbliğinə geniş yer vermişdilər.

Moskvada fəaliyyət göstərən Erməni İcmaları Konfederasiyasının icraçı katibi Karen Mikaelyan "Nezavisimaya qazeta"nın 29 fevral 1996-cı il tarixli nömrəsində "Üzülmüş missiya" adlı məqalə çap etdirmiş və burada Naxçıvanla bağlı ərazi iddiasına bir daha toxunaraq RSFSR-lə Türkiyə arasında imzalanan 16 mart 1921-ci il tarixli Moskva müqaviləsini qəsdən saxtalaşdırmağa cəhd göstərmişdi. Həmin məqalədə iddia edilirdi ki, guya 1921-ci ildə Naxçıvan türk millətçilərinin yaratdıqları və bolşeviklərin möhkəmlətdiyi ikinci türk dövlətinə — Azərbaycana verilmişdir, rus diplomatiyasının təmsilçiləri Çiçerinin və başqalarının müqavimətinə baxmayaraq, Stalin, Nərimanov, pantükistlər və ifrat inqilabçıların kobud təzyiqi ilə "16 mart 1921-ci il RSFSR — Türkiyə müqaviləsi" rus silahının və diplomatiyasının çoxəsrlik nailiyyətlərini heçə endirmişdir.

Erməni millətçilərinin ən qatısı Zori Balayan yenə həmin qəzetin 29 mart 1997-ci il tarixli nömrəsində dərc olunmuş "Yalan üzərində sülh olmaz" məqaləsində bu sərsəm fikirlərin davamı kimi yazmışdır ki, 16 mart 1921-ci il tarixli RSFSR—Türkiyə müqaviləsi" tarixi erməni vilayətini — Naxçıvan vilayətini Ermənistandan qoparıb Azərbaycan SSR-ə vermişdir" və həmin müqavilə ilə guya "nəinki Türkiyə, həm də Rusiya Naxçıvana protektorat almışdır".

Ermənilər belə sərsəm fikirləri təkcə Azərbaycanın ünvanına deyil, vaxtaşırı Gürcüstanın və Rusiyanın ünvanına da səsləndirirlər. Gürcüstanda Çavaxetiyanın, Rusiyada Krasnodar vilayətinin və ermənilərin kompakt yaşadıqları başqa yerlərin öz "doğma torpaq"ları olduğunu iddia etməklə onlar dünyaya meydan oxumağa başlayıblar. Bunu Amerikada, Fransada yaxşı bilirlər. Lakin nədənsə, Dağlıq Qarabağ məsələsinin həllində ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr dövlətləri ikili standartlardan yaxa qurtara bilmirlər.

Ermənistandakı "Qarabağ Komitəsi"nin üzvü, Milli Müqəddərat Birliyinin sədri Paruyr Hayrikyan təəssüf hissi ilə bildirir ki, "90-cı illərin əvvəllərində Heydər Əliyevin Naxçıvanda olması bizə bu bölgəni silah gücünə ələ keçirməyə imkan vermədi. Əgər biz heç nəyə baxmayıb, Dağlıq Qarabağla yanaşı Naxçıvanı da ələ keçirmiş olsaydıq, indi beynəlxalq təzyiq qarşısında Dağlıq Qarabağı qaytarsaydıq belə, Naxçıvan bizə qalardı. Heydər Əliyev bizim planlarımızı alt-üst etdi".

Bəli, müstəqil Azərbaycanımızın xilaskarı Heydər Əliyev əgər ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində Naxçıvanda fədakarlıqla fəaliyyət göstərməsəydi, bəlkə də, biz indi həmin torpaqları da itirmişdik. Ümummilli liderimiz həmin çətin günləri Naxçıvan Muxtar Respublikasının 75 illik yubileyində xatırlayaraq demişdir: **"Naxçıvan Muxtar Respublikası müstəqil Azərbaycanın, müstəqil Azərbaycan dövlətinin ayrılmaz hissəsidir, gözəl guşələrindən, diyarlarından biridir. Naxçıvan Muxtar Respublikasının 75-ci ildönümü bayramı bütün Azərbaycan xalqının, vətəndaşlarının, müstəqil Azərbaycan dövlətinin bayramıdır."**

Dahi öndərimizin bu unudulmaz sözləri Naxçıvan Muxtar Respublikasının 80 illik yubiley günlərində daha əzəmətlə səslənir. Bu, tarix boyu belə olacaqdır. Çünki Naxçıvan qədim və şərəfli tarixə malik olan Azərbaycan torpağıdır.